

Creatief met tegenlicht fotograferen

Normaal gesproken zorgt een fotograaf ervoor dat het licht, de zon, aan de zijkant of achter de fotograaf is. Hierdoor is het onderwerp goed belicht en zie je veel detail. Tegen het licht in fotograferen wordt afgeraden, omdat de camera door het vele licht de neiging heeft het onderwerp te onderbelichten waardoor er een (ongewenst) silhouet ontstaat. Maar juist door tegen het licht in te fotograferen – tegenlicht- zijn schitterende en afwisselende resultaten te boeken.

Door te fotograferen tegen het licht in kunnen waanzinnige foto's worden gemaakt. Dit gaat direct in tegen het advies dat veel beginners krijgen om altijd met het licht van achter of aan de zijkant van de camera te fotograferen. Soms zijn fotografen zelfs bang om de camera richting lichtbron te draaien en missen daardoor mooie kansen.

Tegenlicht kan afkomstig zijn van de zon, een flitser of reflecties van sneeuw of zand. De wintermaanden zijn een perfecte periode om eens te experimenteren met tegenlicht. De zon staat gedurende de dag lager dan de rest van het jaar waardoor het makkelijker is het onderwerp tussen de camera en de lichtbron te plaatsen, waar dit normaal slechts enkele uren per dag is. Het licht heeft ook minder kracht dan in de zomer. Hierdoor is het contrastverschil tussen de lichtbron en het onderwerp beperkter, waardoor de kans groter is dat de kracht van je flitser tegen het zonlicht op kan boksen om dit tegen te gaan.

Contre-jour

Tegenlicht, of *contre-jour* (Frans voor ‘tegen daglicht’), refereert aan het nemen van foto's met de camera direct in de richting van een lichtbron. Dit zorgt er voor dat onderwerpen van achteren worden belicht, waardoor details verdwijnen, een sterker contrast ontstaat tussen licht en donker, silhouetten ontstaan, schaduwen duidelijker zichtbaar worden en lijnen en vormen worden benadrukt.

De lichtbron is in de foto vaak te zien als een heldere vlek of een sterke gloed rond het onderwerp, in mooi avondlicht kan tegenlicht het onderwerp helemaal omhullen. Doorzichtige onderwerpen zoals bladeren, kwallen, etc. krijgen bij tegenlicht een prachtige glans. Afhankelijk van het onderwerp krijg je dus een verschillend effect.

Tegenlicht wordt over het algemeen in natuur en landschap fotografie gebruikt, maar is ook prima te gebruiken in portretfotografie om een meer dramatische impact aan de scène te geven. Tegenlicht helpt om het onderwerp en achtergrond van elkaar te scheiden en geeft meer diepte aan de foto, waardoor een meer 3D effect ontstaat. Staat het onderwerp tussen het tegenlicht en de fotograaf in dan is er grote kans dat de randen van het onderwerp oplichten, waardoor deze worden geaccentueerd.

Soms wordt tegenlicht ook wel een haarlicht of schouderlicht genoemd, portretfotografen maken er gebruik van om het (donkere) haar uit de (donkere) achtergrond te halen, het geeft een beetje een engelachtig effect en veel sfeer aan de foto. Belangrijk hierbij is dat het licht in een hoek staat zodat de gloed het haar en een deel van het gezicht raakt. Ook gebruiken fotografen gekleurde filters voor flitsers (gels) om kleur aan de achtergrond toe te voegen.

Het maken van tegenlicht opnamen wordt over het algemeen als technisch moeilijker gezien, omdat het erg makkelijk is om te veel licht in de lens binnen te laten vallen waardoor het contrast sterk wordt gereduceerd, ongewenste vlekken ontstaan in het beeld en de belichting problematisch wordt. Dit is echter prima te ondervangen met wat oefening en goede techniek.

Lensflare

Grootste vijand van tegenlicht fotografie is [lensflare](#), ongewenste reflecties van de lichtbron in de lens in de vorm van de diafragma opening of een waas over het beeld waardoor contrast wordt beperkt. Het ontstaat bij de glas overgangen in een objectief. Een objectief bestaat namelijk uit meerdere glassdelen om het licht op de gewenste plek (bij de sensor) te krijgen.

Zoomlenzen zijn vatbaarder voor lensflare dan lenzen met een vaste brandpuntafstand, doordat er meer glasdelen worden gebruikt. Met groothoeklenzen heb je ook een grotere kans op lensflare dan met een telelens. Lensfabrikanten werken met speciale coatings om het effect zo veel mogelijk te reduceren. Lensflare is zichtbaar in de zoeker, door je standpunt te wijzigen kun je het effect vaak al tegengaan.

De eenvoudigste manier om lensflare te beperken is door gebruik te maken van de zonnekap. Deze is ontworpen om het licht op een optimale manier in de lens te laten vallen en ongericht licht (waardoor de reflecties ontstaan) er uit te houden. Ook kan het helpen om een kleiner diafragma te kiezen (hoge diafragma waarden) zodat de overstraling van de lichtbron wordt beperkt. Het is ook de moeite waard de voorkant van de lens te inspecteren en goed schoon te maken, stofdeeltjes op de lens zelf of een filter er voor kunnen leiden tot lensflare.

Belichting

Overbelichting is een veelvoorkomend ‘probleem’ met tegenlicht. De felverlichte achtergrond doet de lichtmeter van de camera denken dat het onderwerp ook heel fel is, waardoor de sluitertijd wordt beperkt. Hierdoor valt er minder licht dan nodig is om detail in het onderwerp te krijgen, waardoor een silhouet ontstaat. Dit kan natuurlijk ook een gewenst effect zijn, in dat geval hoeft je niets te doen, maar is dat niet het geval dan moeten we de oplossing zoeken in belichtingscompensatie.

Aan te raden is om +1 of +2 EV overbelichting op de camera in te stellen als je geen gebruik maakt van de spot meting stand. Hierdoor heeft het licht van de donkere delen van de foto meer tijd om de sensor te bereiken waardoor er meer detail in het onderwerp zichtbaar is. Dit betekent echter wel dat je kans loopt dat de lucht wit uitgebeten raakt. Als je wel gebruik maakt van de spot meting stand, dan meet je de belichting in het schaduw deel van de foto, dit vereist dan geen verdere compensatie als de camera goed heeft gemeten. Probeer veel te experimenteren met de belichting en de verschillende standen zodat je de beste methode kunt kiezen als de mogelijkheid zich voordoet.

Heb je geen andere keuze om tegen het licht in te fotograferen (en is het dus niet de bedoeling donkere vormen te creëren), dan kun je gebruik maken van een flitser om het schaduw detail 'in te flitsen' of van een reflector om licht terug naar het onderwerp te reflecteren zodat de lichtbron en het onderwerp meer in evenwicht komen. En ja, flitsen kan zelfs overdag op een hele zonnige dag. Moet je de andere mensen eens zien kijken als je op een heerlijke zomerdag met je flitser in de weer gaat! Groot voordeel is dat hiermee het natuurlijke licht en flitslicht met elkaar in evenwicht kunnen worden gebracht waardoor zowel je onderwerp als de lucht goed is belicht. Je hebt waarschijnlijk wel een losse flitser nodig, deze is krachtiger dan de ingebouwde flitser in de meeste camera's. Meer over flitsen in een toekomstig artikel.

De laatste mogelijkheid is het beeld digitaal te bewerken. In digitale beeldbewerkingsprogramma's heb je vaak de mogelijkheid om de schaduwen extra te

belichten, bijvoorbeeld met de ‘fill light’ optie in Adobe Photoshop Lightroom en Adobe Camera Raw (voor Photoshop en Photoshop Elements).

Silhouetten

Tegenlicht wordt het meeste gebruikt voor silhouetten. Op het moment dat er een groot contrastverschil is tussen voorgrond en achtergrond (de lichtbron hoeft niet per se fel te zijn) en je het licht meet van de achtergrond en hier de correcte belichting op de camera voor instelt krijg je een silhouet. Het onderwerp wordt hierdoor helemaal zwart en verliest al zijn kleur. Het wordt dan ook belangrijk dat de vorm het oog aantrekt, normaal gesproken wordt hier de kleur voor gebruikt.

Silhouetten worden vaak gebruikt, het is een relatief eenvoudige techniek, het is dan ook belangrijk het effect niet continu te gebruiken anders neemt de kracht ervan af.

Randgloed

Als het licht schuin van achteren komt heb je minder snel een silhouet werking en zal de lichtbron het onderwerp in een hoek belichten. Hiervan maken veel portretfotografen gebruik om een randgloed aan het onderwerp mee te geven. Hierdoor ontstaan lichte randen rond het onderwerp waardoor deze uit de achtergrond kan komen. Ook wel haarlicht genoemd. Het

onderwerp blokkeert voor een groot deel de lichtbron, maar door de hoek krijgt het licht wel de kans onderdelen van het onderwerp te belichten waardoor veel sfeer aan de scène wordt toegevoegd.

Het helpt als je gebruik maakt van een donkere achtergrond, het effect wordt dan sterker en dramatischer. Manoeuvreeer de camera zo dat de lichtbron om het onderwerp heen valt, maar dat er ook nog voldoende detail zichtbaar is.

Doorzichtig

Is een onderwerp een beetje doorzichtig en heeft het veel detail, dan is het tegenlicht de ideale manier om dit detail en de textuur van het onderwerp te tonen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bladeren (met hun gedetailleerde nerven), vruchten, bloemen, etc. Het geeft vaak een heel natuurlijk effect.

Waarschuwing

Nooit direct in de zon fotograferen, zeker niet op het midden van de dag als hij het felst is. Je loopt risico je ogen te beschadigen, de lens werkt namelijk als een vergrootglas. Mijn stelregel is altijd als je niet langer dan een seconde in de zon kunt kijken, dan kun je deze ook niet fotograferen. Hieruit komt voort dat je eigenlijk alleen de zon kunt fotograferen net na zonsopkomst of net voor zonsondergang en op dagen dat er bijvoorbeeld mist of lichte bewolking voor de zon hangen. Wil je toch absoluut de zon in beeld hebben midden op de dag, dan helpt het plaatsen van een [grijsverloopfilter](#) voor de lens. Hiermee wordt de zon behoorlijk afgezwakt. Met een klein [diafragma](#) (hoog diafragma getal) krijg je een stereffect om de zon. Let alleen wel goed op dat er geen vuil op het filter zit, anders introduceer je weer lensflare. De toevoeging van LiveView aan recente camera's is hierbij een uitkomst, je kunt de compositie via het scherm maken en hoeft dus niet door de zoeker te kijken.

Op internet waarschuwt men ook vaak voor het verbranden van de sensor, maar bij spiegelreflexcamera's loop je dit risico alleen als de spiegel langere tijd is opgeklapt zoals bijvoorbeeld in het geval van de LiveView functie van de camera. Anders is de sensor namelijk niet zichtbaar. De diafragmabladen lopen wel risico, maar tegenwoordig worden ze van een ander materiaal gemaakt waardoor deze hier niet meer vatbaar voor zijn. Wel moet je rekening houden met de temperatuur van de camera, de werking van de sensor neemt af als deze erg heet wordt.

Tegenlicht is een schitterende manier om creatief om te gaan met fotografie. Je kunt veel contrast en sfeer toevoegen aan de foto en onderscheidende foto's maken. Veel fotografen zweren erbij. Dat de techniek relatief ingewikkeld is voegt toe aan de uitdaging en maakt de beloning groter als het lukt een mooie tegenlicht foto te maken.